

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 330.101

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/156-32>**Комліченко О. О.**кандидат економічних наук, доцент,
Одеський національний політехнічний університет
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5759-2922>**Komlichenko Oksana**

Odessa National Polytechnic University

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ГАЛУЗЕЙ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНУ

Розвиток регіону можливий лише за умови активізації в ньому інвестиційної діяльності. Сьогодні спостерігаємо нестачу інвестиційних ресурсів на регіональному рівні, яка обумовлена нестабільністю економічної ситуації в Україні; недостатньою капіталізацією банківської системи та повільним розвитком фондового ринку. Тому питання формування і підвищення інвестиційної привабливості галузей економічної діяльності є актуальними. В статті окреслено поняття «інвестиційної привабливості галузі» та її складові. Запропоновані показники оцінки інвестиційної привабливості та методика визначення інтегрального індексу інвестиційної привабливості галузей економічної діяльності в регіоні. Складений рейтинг потенційних об'єктів інвестування та визначені галузі з найбільшою інвестиційною привабливістю.

Ключові слова: галузь, інвестиції, інвестиційний потенціал, інвестиційні ризики, інвестиційний клімат, інвестиційна привабливість.

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF BRANCHES OF ECONOMIC ACTIVITY OF THE REGION

The article outlines the concept of "investment attractiveness of the industry" and its components. Investment attractiveness is an indicator that reflects the profitability or unprofitability of investing money in the selected object. It can be determined both for a specific enterprise, branch of economic activity and for different scales of the territory – area, region, country. The concept of investment attractiveness of the industry is combined, therefore logical that it can be divided into components, which are investment potential and investment risks. The potential of the industry is the possibility of its development if there is enough amount of investment. It shows whether the industry is ready to accept investments. Investment risk indicates the possibility of losing money invested in the selected industry within the territorial formation. We have determined that the investment attractiveness of the industry is its integral characteristic as an object of investment in terms of available potential, opportunities for its development, profitability, conditions and risks of investing money. We proposed evaluation indicators of investment attractiveness and methods of determination the integrated index of investment attractiveness of economic activities in the region. We have selected indicators of investment attractiveness and identified industries that could potentially interest investors. The arrays of evaluation indicators and objects for comparison in the form of a matrix of values are also formed. We calculated individual indexes of indicators that increase the investment attractiveness of the object and indicators that reduce this attractiveness. Considering the individual indexes of indicators, integrated indices of investment objects (branches of economic activity of the region) are determined. We made a rating of potential investment objects and identified the industries with the greatest investment attractiveness. We indicated the directions of increasing the level of investment attractiveness of branches of economic activity of the region.

Keywords: industry, investments, investment potential, investment risks, investment climate, investment attractiveness.

JEL classification: E22, G23.

Постановка проблеми. Глибокі зміни в господарському механізмі України потребують підвищеної уваги до вирішення питань інвестиційної діяльності. Залучення інвестицій для галузей економіки регіонів України було і залишається першочерговою задачею, вирішення якої є основним фактором сталого розвитку, чинником конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на світовому ринках. В той же час стан та результати діяльності багатьох галузей обмежують можливості отримання інвестиційних коштів.

У зв'язку з необхідністю залучення фінансових ресурсів і їхньою обмеженістю, актуальною постає проблема визначення інвестиційної привабливості галузі як характеристики, що дозволяє інвестору сформувати уявлення про стан об'єкту вкладання коштів, надійність майбутньої інвестиції, очікувані результати від їх використання. Аналіз інвестиційної привабливості галузей регіону дозволить визначити їх інвестиційні перспективи та виокремити з них найбільш сприятливі для бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інвестиційної привабливості, методики її оцінки було висвітлено у роботах І.О. Бланка [1], О.С. Бурковця [2], В.Г. Горника [4], О.І. Дація [4], О.В. Михайловської [5], Д.М. Стеценка [7] та інших науковців.

Однак, і досі залишаються недостатньо дослідженими аспекти оцінки рівня інвестиційної привабливості галузей економічної діяльності та підвищення її рівня для вибору підприємств – об'єктів інвестування. До них слід віднести зокрема ув'язування питань всебічного стійкого розвитку підприємств галузі та її інвестиційної привабливості, формування комплексної, адекватної та загальноприйнятої системи оцінювання інвестиційної привабливості галузі та ін.

Метою статті є дослідження інвестиційної привабливості галузей економічної діяльності регіону та обґрунтування практичних рекомендацій щодо оцінки та підвищення її рівня.

Вклад основного матеріалу. Інвестиції можуть забезпечити досить високий і постійний рівень доходу для інвестора, якщо правильно вибрати об'єкт для інвестування. Основою вибору повинна стати оцінка ризиків, пов'язаних з інвестуванням в певну галузь або конкретний об'єкт, тобто визначення інвестиційної привабливості регіону та галузей його економічної діяльності.

Даний показник відображає ступінь економічного, законодавчого, політичного, соціального і фінансового розвитку галузі інвестування. Цю привабливість визначає напрямок потоків інвестицій (в галузь чи з неї), рух інтелектуальних ресурсів (тобто наявність і приріст людських ресурсів, які мають потрібні знання для функціонування галузі), рівень інфляції, а також багато інших економічних чинників інвестиційної привабливості.

Простіше кажучи, інвестиційна привабливість – це показник, який відображає вигідність або невигідність вкладення грошових коштів в обраний об'єкт. Її можна визначати, як для конкретного підприємства, галузі економічної діяльності, так і для різних масштабів території – області, регіону, країни. Поняття інвестиційної привабливості галузі є комплексним, тому логічно,

що його можна розділити на складові, якими є інвестиційний потенціал та інвестиційні ризики. Потенціал галузі – це можливість її розвитку при наявності достатнього обсягу інвестицій. Він показує, чи готова галузь прийняти інвестиції. Інвестиційний ризик вказує на можливість втрати грошових коштів, вкладених в обрану галузь в межах територіального утворення.

У науковій літературі окреслено декілька визначень дефініції «інвестиційна привабливість». Наведемо деякі в табл. 1.

Узагальнюючи визначення, наведені в табл. 1, можна стверджувати, що інвестиційна привабливість галузі – це її інтегральна характеристика як об'єкта інвестування з точки зору наявного потенціалу, можливостей його розвитку, прибутковості, умов і ризиків інвестування.

Оцінка інвестиційної привабливості галузі вимагає визначення показників та ступіня їх вагомості. Аналізуючи дані табл. 2, можна стверджувати, що основні капітальні вкладення спрямовуються в такі галузі, як промисловість; сільське, лісове та рибне господарство; державне управління й оборона та будівництво. Найменш залежні від енергоносіїв галузі фінансової і страхової діяльності, туризму, професійної, наукової та технічної діяльності; а найбільше – промисловість, державне управління та оборона; транспорт; сільське, лісове та рибне господарство. Найбільші темпи зростання обсягів виробництва мають галузі туризму; охорони здоров'я, будівництва та транспорту і складського господарства. Галузі промисловості, професійної, наукової та технічної діяльності здійснюють найбільше витрат на охорону навколишнього середовища. Найбільше прямих інвестицій одержали галузі промисловості, оптової і роздрібною торгівлі; сільського, лісового і рибного господарства та будівництва.

Найвищі індекси споживчих цін в галузі інформації і телекомунікації та в промисловості. Найбільше зайнятих в галузях освіти, промисловості, охорони здоров'я, сільському, лісовому і рибному господарстві та в державному управлінні та обороні. Найвищу заробітну плату отримують працівники галузей фінансової і страхової діяльності; державного управління та обо-

Таблиця 1

Визначення поняття «інвестиційна привабливість»

Автор(и)	Визначення
І.О. Бланк [1]	це сукупність об'єктивних і суб'єктивних умов, що сприяють або перешкоджають процесу інвестування національної економіки на макро-, мезо- і мікрорівнях
О.С. Бурковець [2]	це соціально-економічна доцільність інвестування на основі узгодження інтересів і можливостей інвестора та реципієнта інвестицій, яка забезпечує досягнення цілей кожного з них при прийнятному рівні прибутковості й ризику інвестицій
В.Г. Горник, О.І. Дація [4]	це узагальнююча характеристика, яка відображає всі переваги та недоліки для інвестора в об'єкті інвестування. В результаті дослідження характеристик переваг та недоліків формується рівень інвестиційної привабливості галузей та економіки
О.В. Михайловська [5]	інтегральний показник, що об'єднує характеристику кожного виду галузі із сторони ефективності функціонування та рентабельності
О.В. Петраєв [6]	це система або поєднання різних об'єктивних ознак, засобів, можливостей, що обумовлюють у сукупності потенційний платоспроможний попит на інвестиції в даній країні, регіоні, галузі
Д.М. Стеченко [7]	надійне і своєчасне досягнення цілей інвестора на основі економічних результатів діяльності виробництва, у яке здійснюються інвестиції. Інвестиційна привабливість визначається комплексом різноманітних чинників, перелік і вплив яких можуть розрізнятися і змінюватися залежно як від складу інвесторів, що переслідують різні цілі, так і від виробничо-технічних особливостей виробництва, що інвестується

Джерело: сформовано автором

Таблиця 2

**Інформація для оцінки інвестиційної привабливості галузей економічної діяльності
Херсонської області у 2019 році**

	Капітальні інвестиції, млн. грн.	Використання електроенергії, тис. кВт год.	Індекси виробництва продукції	Витрати на охорону навколишнього середовища	Прямі інвестиції, тис. дол. США	Індекси споживчих цін	Середньомісячна заробітна плата, грн.	Кількість штатних працівників, осіб
Сільське, лісове та рибне господарство	2335,3	102831	104,7	6133,4	8395,5	104,6	7409	14406
Промисловість	7628,0	459143,3	104,4	48668,4	149338,1	111,7	9449	24135
Будівництво	504,4	10723,8	144,7	х	5933,9	97,6	8541	1737
Оптова та роздрібна торгівля	209,2	14663,8	105,3	5,3	14311,0	99,7	7475	10555
Транспорт, складське господарство, пошта та кур'єрська діяльність	165,4	126171,2	135,3	2173,1	14656,2	94,6	8760	11549
Тимчасове розміщення й організація харчування	16,6	6345,6	140,2	х	2552,3	106,2	6285	729
Інформація та телекомунікації	9,7	7690,9	102,4	х	х	112,4	7843	936
Фінансова та страхова діяльність	0,5	1404,2	х	х	х	103,1	11697	2479
Операції з нерухомим майном	203,7	51749,3	105,6	х	7772,3	101,2	6573	676
Професійна, наукова та технічна діяльність	63,8	5783,6	116,2	34968,2	1033,1	х	7381	2035
Діяльність у сфері адміністративного обслуговування	117,4	13854,2	88,3	245,7	645,8	х	6240	1019
Державне управління й оборона	810,9	270953,7		218,1	х	х	11510	13510
Освіта	101,9	20757,8	100,7	х	х	106,6	7686	35926
Охорона здоров'я	180,8	27547,3	140,4	18,3	78,0	103,1	6489	21256
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	19,9	2000,9	165,8	7900,6	х	96,3	5461	3489

рони; промисловості; будівництва; оптової і роздрібно торгівлі (див. табл. 1).

Для оцінки інвестиційної привабливості галузей економічної діяльності регіону нами використаний комплексний підхід [3] і запропонована методика визначення інтегрального індексу інвестиційної привабливості та побудови на його основі рейтингу галузей.

Нами проведений відбір показників інвестиційної привабливості та виявлення галузей, які потенційно можуть зацікавити інвесторів. Сформовані масиви показників оцінки та об'єктів для порівняння у вигляді матриці значень. Обчислені індивідуальні індекси показників, які підвищують інвестиційну привабливість об'єкта, та показників, які цю привабливість зменшують. Враховуючи індивідуальні індекси показників, визначені інтегральні індекси об'єктів інвестування (галузей економічної діяльності регіону) за формулою 1:

$$I_{III} = 1 - \frac{\sum_{j=1}^n P_{ij} + \sum_{j=1}^m N_{ij}}{n + m} \quad (1)$$

де I_{III} – інтегральний індекс інвестиційної привабливості об'єктів інвестування;

P_{ij} – значення індивідуальних індексів показників позитивного впливу на інвестиційну привабливість об'єкта інвестування;

N_{ij} – значення індивідуальних індексів показників негативного впливу на інвестиційну привабливість об'єкта інвестування;

n, m – кількість показників позитивного і негативного впливу відповідно.

Оцінка інвестиційної привабливості галузей економічної діяльності регіону наведена на рис. 1.

Результати розрахунків свідчать, що найкращу інвестиційну привабливість мають в Херсонській області галузі переробної і харчової промисловості; державного управління та оборони; фінансової і страхової діяльності; освіти та охорони здоров'я; інформації та телекомунікації; сільського, лісового та рибного господарства; туризму (див. рис. 1).

На інвестиційну привабливість галузей економічної діяльності впливають фактори регіонального рівня: географічне розташування, виробничий потенціал та природні ресурси, кваліфікована робоча сила, наявність інфраструктури. Одним із завдань стратегічного розвитку регіону повинно стати підвищення привабливості галузей його економічної діяльності, яке реалізується в декілька етапів (рис. 2):

Для підвищення інвестиційної привабливості галузей економічної діяльності регіону адміністрація області повинна стимулювати розвиток пріоритетних галузей та сприяти розвитку інших галузей. Так, її основними завданнями в цій сфері повинні виступати:

- розробка та впровадження рентабельних інноваційно-інвестиційних проектів для модернізації існуючих виробничих систем регіону;
- створення сприятливого інвестиційного клімату і технічних умов для впровадження інновацій;

Рис. 1. Рейтинг галузей економічної діяльності Херсонської області за індексом інвестиційної привабливості

Рис. 2. Етапи формування інвестиційної привабливості галузі

Джерело: розроблено автором

– забезпечення галузей економічної діяльності висококваліфікованими кадрами за допомогою створення якісної мережі закладів освіти;

– стимулювання скорочення енерго- та ресурсовитрат та економії сировини;

– розвиток міжнаціонального співробітництва та використання іноземного досвіду.

Висновки. Використання інвестиційних ресурсів сприятиме покращенню соціально-економічного стану регіону. Для залучення інвестицій потрібно проводити аналіз та складати рейтинг галузей економічної діяльності регіону. Це дозволить надати інвесторам повну

і достовірну інформацію про пріоритетні галузі інвестування.

Проведене дослідження свідчить, що потенційними галузями для інвестицій на Херсонщині є: переробна і харчова промисловість; державне управління і оборона; фінансова і страхова діяльність; освіта і охорона здоров'я; інформація і телекомунікації; сільське, лісове і рибне господарство та туризм.

Для підвищення інвестиційної привабливості галузей економічної діяльності регіону необхідно створювати сприятливий інвестиційний клімат та на регіональному рівні підтримувати розвиток перспективних з них.

Список використаних джерел:

1. Бланк И.А. Финансовый менеджмент : Учебный курс. Киев, 2002. 528 с.
2. Венгуренко Т.Г., Плахотнюк В.В. Аналіз інвестиційної привабливості України. *Бізнес-інформ*. 2020. № 4. С. 103–111. URL: <http://www.business-inform.net> (дата звернення: 11.07.2020).
3. Гайдучкий А.П. Оцінка інвестиційної привабливості економіки. *Економіка і прогнозування*. 2004. № 4. С. 3–7.
4. Горник В.Г., Дацій Н.В. Інвестиційно-інноваційний розвиток промисловості : монографія. Київ, 2005. 200 с.
5. Михайловська О.В. Сучасний стан інвестиційної привабливості України. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. Економіка / 4. Інвестиційна діяльність і фондові ринки*. С. 10. URL: http://www.rusnauka.com/14_nprt_2010/economics/66417.doc (дата звернення: 18.07.2020).
6. Петраев А.В. Факторы инвестиционной привлекательности. Методика оценки инвестиционной привлекательности региона (отрасли, предприятия). URL: http://scholar.google.com/scholar_host?q=info:_AnsH32I54wJ:scholar.google.com/&output=viewport&pg=217 (дата звернення: 13.07.2020).
7. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика. Київ, 2002. 374 с.
8. Фарат О.В. Інвестиційна привабливість галузей національного господарства України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Інноваційна економіка*. 2013. № 5 (43). С. 34–40.

References:

1. Blank I.A. (2002) Finansovyy menedzhment: Uchebnyj kurs. Kiev. (in Ukrainian)
2. Venhurenko T.H., Plakhotniuk V.V. (2020) Analiz investytsiinoi pryvablyvosti Ukrainy [Analysis of investment attractiveness of Ukraine] *Biznes-inform [Business Inform]* (electronic journal), vol. 4, pp. 103–111. Available at: <http://www.business-inform.net> (accessed 11 July 2020).
3. Haidutskyi A.P. (2004) Otsinka investytsiinoi pryvablyvosti ekonomiky [Assessment of investment attractiveness of the economy]. *Economics and forecasting*, no. 4, pp. 3–7.
4. Hornyk V.H., Datsii N.V. (2005) Investytsiino-innovatsiinyi rozvytok promyslovosti : monohrafiia [Investment and innovative development of industry: monograph]. Kiev: Vyd-vo NADU. (in Ukrainian)
5. Mykhailovska O.V. (2010) Suchasnyi stan investytsiinoi pryvablyvosti Ukrainy [The modern state of investment attractiveness of Ukraine]. *Visnyk Chernivetskoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu KNTEU [Bulletin of the Chernivtsi Trade and Economic Institute of KNTEU]* (electronic journal), vol. 4. pp. 10. Available at: http://www.rusnauka.com/14_nprt_2010/economics/66417.doc (accessed 18 July 2020).
6. Petraev A.V. (2001) Faktory investitsionnoy privlekatel'nosti. Metodika ocenki investitsionnoy privlekatel'nosti regiona (otrasli, predpriyatija) [Factors of investment attractiveness. Methods for assessing the investment attractiveness of the region (industries, enterprises)]. Available at: http://scholar.google.com/scholar_host?q=info:_AnsH32I54wJ:scholar.google.com/&output=viewport&pg=217 (accessed 13 July 2020).
7. Stechenko D.M. (2002) Rozmishchennia produktyvnykh syl i rehionalistyka [Location of productive forces and regionalism]. Kyiv: Vikar. (in Ukrainian)
8. Farat O.V. (2013) Investytsiina pryvablyvist haluzei natsionalnoho hospodarstva Ukrainy: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku. *Innovatsiina ekonomika* [Investment attractiveness of branches of the national economy of Ukraine: modern state and prospects of development]. *Innovative economy*, vol. 5, no. 43, pp. 34–40.